

PEDERSÖRE KOMMUNS
Utbildningspolitiska program
2011

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT -----	3
2. FÖRÄNDRINGAR I OMVÄRLDEN -----	4
3. UTGÅNGSPUNKTER -----	5
4. SPRÅKDEKLARATION -----	5
4.1 Finskspråkig undervisning -----	5
5. SKOLNÄTET -----	7
6. STÖDFUNKTIONER -----	8
6.1 Köks- och stödfunktionen -----	8
6.2 Fastigheterna -----	8
6.3 Skolskjutsar -----	8
6.4 skjutsning av gymnasiestuderande -----	9
7. UTBILDNINGSPOLITIKENS MÅL -----	10
7.1 Småbarnsfostran -----	10
7.2 Förskolan -----	11
7.3 Morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever -----	12
7.4 Grundläggande utbildning -----	12
7.5 Kvalitetsutfästelse för den grundläggande utbildningen -----	13
8. ANDRA STADIET I PEDERSÖRE -----	14
9. ELEVVÅRD, SPECIALUNDERVISNING OCH INVANDRARUNDERVISNING -----	16
10. PERSONALPOLITIK -----	17
10.1 Kompetensutveckling -----	17
11. DET FRIA BILNINGSARBETET I PEDERSÖRE KOMMUN -----	18
11.1 Allmänt -----	18
11.2 Förändringar i omvärlden -----	18
11.3 Utgångspunkter -----	19
11.4 Språkdeklaration -----	19
11.5 Utrymmen för kursverksamhet -----	20
11.6 Stödfunktioner -----	20
11.6.1 Fastigheter -----	20
11.6.2 Kanslifunktionen -----	20
11.7 Personalpolitik -----	20
11.8 Utbildningspolitikens mål -----	21
11.8.1 Utbildningen volym -----	21
11.8.2 Målgrupper -----	21
11.8.3 Utbildningens inriktning -----	22
11.8.4 Kvalitet -----	23

1. ALLMÄNT

Det tidigare utbildningspolitiska programmet godkändes av Pedersöre kommunfullmäktige 10.6.2002. Sedan dess har flera stora förändringar som berör skola och utbildning ägt rum. Den största förändringen har varit att dagvården och förskolan nu hör under samma förvaltning som skolorna i Pedersöre.

Dagvårds- och utbildningsavdelningen bildades 2009. Från och med detta år ersattes skolnämnden med en ny nämnd, dagvårds- och utbildningsnämnden. För att sammanjämka ansvarsfördelningen och de olika organisationerna har tillämpningsdirektiv för dagvårds- och utbildningsförvaltningen utarbetats. Dessa direktiv är baserade på kommunens förvaltningsstadga. Tillämpningsdirektiven beskriver organisationen, delegeringsrätten och innefattar uppgiftsbeskrivningar för tjänste- och befattningsinnehavare. Även regelverk för verksamheten och årsplaneringar finns i tillämpningsdirektiven.

I det nya utbildningspolitiska programmet dras riktlinjer upp för kommunens satsningar och profileringar på utbildningens område. Programmet utgör således ett komplement till tillämpningsdirektiven. Programmet har uppgjorts av en arbetsgrupp tillsatt av dagvårds- och utbildningsnämnden. Skolornas direktioner, lärarkåren, förskolorna, daghemmen, ungdomsrådet samt lärarföreningen har haft möjlighet att kommentera och påverka innehållet i programmet. Kulturnämnden har haft en egen arbetsgrupp som utarbetat kapitel 11, Det fria bildningsarbetet i Pedersöre kommun.

Programmet omfattar således dagvården, förskolan, för- och eftermiddagsverksamheten, den grundläggande utbildningen, gymnasiet samt det fria bildningsväsendet. Avsikten med detta program

är i främsta hand att beskriva de övergripande målsättningarna och ange riktlinjer för de utbildningar som kommunen anordnar.

- *Dagvårds- och utbildningsnämnden följer upp och utvärderar verksamheten. Beträffande det fria bildningsarbetet ansvarar kulturnämnden för uppföljning och utvärdering. Konkreta utvärderingsområden eller mätare för verksamheten definieras i detta program.*
- *Utbildningens visioner, verksamhetsidé och centrala mål ingår även i kommunens allmänna strategidokument. De mål som slås fast i programmet utgör också grunden för många av de konkreta målsättningarna i läroplanen och de mål som formuleras i den årliga budgeten och verksamhetsplanen.*
- *För kommunens ansvariga politiker utgör planen ett underlag för beslut och uppföljning. För samtliga berörda parter i utbildningssammanhang, barn, elever, personal och föräldrar, ska programmet vara en utgångspunkt för konstruktiv utveckling av verksamheten.*

2. FÖRÄNDRINGAR I OMVÄRLDEN

Världen har de senaste 10-15 åren blivit betydligt mindre i och med vår användning av internet och den globaliseringsvåg som därefter följt. Nya trender och händelser ute i världen påverkar oss omedelbart och en helt ny arena för mänskligt umgänge har tillkommit via de sociala medierna på nätet. Detta påverkar speciellt de unga och detta medför såväl nya utmaningar som möjligheter för skola och utbildning. Världen har även kommit närmare in på oss via de utmaningar som mottagande av flyktingar och invandare medför.

På nationell nivå drivs kommun- och strukturreformen vidare och de senaste åren har antalet kommuner i Finland minskat. En strävan efter att skapa större enheter och helheter påverkar även Pedersöre. Social- och hälsovården sköts nu gemensamt för nejden via vårdkommunen Jakobstad. På utbildningssidan har detta medfört att kommunernas dagvårdsservice överförs till skolväsendena.

Utredningar har gjorts beträffande andra stadiet utbildningar och frågor om gemensam förvaltning för gymnasierna och yrkesutbildningen har dryftats. På agendan har funnits förslag om lösningar för hela svenska Österbotten men även för lösningar för Jakobstadsregionen skilt, har lyfts fram. Inom det fria bildningsarbetet diskuteras även samgång och ökat samarbete. Basfinansieringsmodellerna ses över och användartillstånden går nu igenom.

I dagsläget finns i Svenskfinland 29 medborgarinstitut, 16 folkhögskolor, 2 idrottsinstitut, 2 sommaruniversitet och 3 bildningsförbund. Omstruktureringar inom denna sektor kommer att äga rum.

De barn som nu börjar i skolan kommer att gå ut i arbetslivet under 2020-2030 talet. Skolan och utbildningssystemet ska förbereda de unga för de utmaningar och krav som då kan finnas. Nya läroplansgrunder kommer år 2014. Detta innebär troligen att nya läroämnen finns med på schemat. Även språkprogrammen kommer att påverkas i skolorna och elevernas valfrihet ska utökas.

Svenska språkets ställning i Finland diskuteras och debatteras nu på flera olika plan. Inom utbildningssektorn är det speciellt viktigt att betona respekten för de båda nationalitetsspråken.

I Pedersöre, som har en stark svenskspråkig majoritet, är det speciellt viktigt att vi tar i beaktande och tillgodoser den finskspråkiga minoritetens intressen och särbehov.

3. UTGÅNGSPUNKTER

Pedersöre kommun är en typisk österbottnisk, landskommun med svenska som majoritetsspråk. Pedersöre-identiteten är uppbyggd kring familjen och närsamhället/byn. Närhet till service och trygghet är trumfkort.

- *Pedersöre kommuns skolor och daghem ska finnas i närheten av invånarna.*
- *Medborgarinstitutets verksamhet finns nära medborgarna och förverkligas genom småskalig verksamhet.*

Statistikcentralens beräkningar för Pedersöre visar att befolkningen förväntas öka. Nativiteten i Pedersöre ligger klart över riksgenomsnittet. Elevstatistiken är ett viktigt styrinstrument då servicen långsiktig ska planeras i kommunen. Skolornas upptagningsområden utgör grunden för planeringen.

Befolkningstillväxten leder till ett ökat investeringsbehov. Kommunen har haft en relativt låg andel barn som varit i kommunal dagvård. En tydlig trend har varit de senaste åren att antalet barn i dagvård ökar. Båda föräldrarna arbetar mera och man går ut i förvärvsarbete allt tidigare när barnen är små. Detta påverkar även behovet av dagvård i vår kommun. Därför behövs vidare satsningar på utbyggnaden av dagvården.

- *Befolkningstillväxt och livskraftiga byar hör till kommunens kritiska framgångsfaktorer. Kommunen fortsätter att investera i en utbyggnad/utökning av daghemsplatser.*

Lagstiftningen betonar kommunens roll och ansvar för profileringen av bildningstjänsterna. Varje kommun har utgående från egna bedömningar olika frågor man vill prioritera. I överensstämmelse med kommunens allmänna målsättning vill dagvårds- och utbildningsavdelningen skapa goda förutsättningar för våra barn och unga att skaffa sig en bra start i livet. Det sker genom en god grundutbildning och en fortsatt god gymnasieutbildning i egen kommun.

- *Samtliga barn ska ha rätt till en god utbildning i sin närskola.*
- *I den grundläggande utbildningen betonas att eleverna ska erhålla grundläggande och gedigna kunskaper och färdigheter i läsning, skrivning och matematik.*
- *Goda språkkunskaper och kommunikativa färdigheter betonas i läroplanen.*
- *Skolan ska även bidra till att ge en positiv inställning till motion och ett hälsosamt liv.*
- *Handikappade elever och elever med särskilda svårigheter ska i första hand beredas möjlighet att så långt som möjligt fullgöra läroplikten i närskolan.*
- *Pedersöre kommun värnar om gymnasieutbildningen i egen kommun. Samarbetet med regionens övriga gymnasier och yrkesutbildningen prioriteras. En utredning om en gemensam upprätthållare för andra stadiets utbildningar i regionen bör initieras.*

4. SPRÅKDEKLARATION

Den praktiska undervisningen i finska bör ytterligare betonas i läroplanen och undervisningen. Olika kreativa lösningar bör sökas för att öka elevernas möjligheter till en levande kontakt med finska såväl i skolmiljön som i hemmet.

Läromedlet får inte styra undervisningen och skolorna uppmuntras att söka kontakter med finskspråkiga skolor i nejden. Lärarna ges också möjlighet att auskultera varandras lektioner.

- *Vid personalrekrytering fästs särskild vikt vid språkkunskaperna.*
- *En ambulerande språklärare i finska anställs för att utveckla språkmiljön i våra enheter.*
- *Lärare som undervisar i finska bör få fortbildning minst en gång per år. Fortbildningen är obligatorisk.*
- *Inom ramen för skolornas klubbverksamhet ordnas finskaklubbar.*

4.1 Finskspråkig undervisning

I Pedersöre finns en finskspråkig skola, Edsevön koulu som verkar i samma fastighet som Edsevö skola. Förutom ett intensivt samarbete mellan de båda skolorna får eleverna undervisning på det andra inhemska språket i alla praktiska ämnen. Detta samarbete benämns också som "Edsevön malli-Edsevömodellen".

Undervisningen i Edsevön koulu omfattar i huvudsak åk 0-6. Även specialundervisning för åk 7-9 ordnas vid behov. Grundläggande undervisning i åk 7-9 och andra stadiets utbildning ordnas i samarbete med grannkommunerna. Pedersöre kommun vill särskilt värna om att stärka de finskspråkiga elevernas kulturidentitet.

- *Den finskspråkiga och svenskspråkiga verksamheten koordineras så att samma grundprinciper gäller för båda språkgrupperna*

"Jag är glad på dagis" Jimmy 4 år

Elli 2 år 6 mån

5. SKOLNÄTET

Nätverket av skolor inom den grundläggande utbildningen ska bereda eleverna tillgång till en likvärdig skolgång. Utmärkande för Pedersöre kommuns skolväsende är ett decentraliserat skolnät. För att skapa en någorlunda kontinuitet i elevtillströmningen till skolorna finns av fullmäktige fastslagna elevupptagningsområden för respektive skola.

När elevantalet i en skola understiger vad som kan anses vara acceptabelt för att ordna en kvalitativt god undervisning bör man överväga om skolans elever ska överföras till annan skola.

Hittills har ingen konkret minimigräns för antalet elever fastställts då en skola skall dras in i Pedersöre kommun. I flera kommuner har man angett 20 elever som gräns men det finns även många undantag. Nu föreslås i detta program att en gräns på 20 elever skall gälla.

För närvarande finns två skolor i kommunen som enligt elevstatistiken ligger nära eller under den elevgräns som nu föreslås gälla. (se bilaga 1 elevstatistik)

"Jag tycker om att hoppa långhopprep. Nu försöker jag att få upp till 100 hopp. Tycker att långhopprep är roligare än korthopprep.
Emma 6 år

- *Pedersöre kommun strävar efter att så långt som möjligt bibehålla det nuvarande skolnätet. Eventuella förändringar i skolnätet görs efter en pedagogisk, social och ekonomisk bedömning. Fullmäktige beslutar om skolnätet i kommunen.*
- *Grunden för att en skola ska kunna verka är att det finns tillräckligt med elever. Skolans elevantal bör i snitt vara 20 elever eller mera under den statistikperiod (7 år) som finns tillhanda.*
- *Pedersöre har ett eget svenskspråkigt gymnasium. Ca. 40% av eleverna från den grundläggande utbildningen fortsätter i Pedersöre gymnasium.*
- *I samband med planering av bostadsområden bör dagvårds- och utbildningsnämnden vara remissinstans i ett tidigt skede.*
- *Vid behov kan närliggande skolor samarbeta så att elevtillströmningen till skolorna kan jämnas ut. Skolornas direktorer har här en nyckelroll. Dagvårds- och utbildningsnämnden kan godkänna förändringar i skolornas upptagningsområden. Detta görs i samråd med berörda skolors direktorer.*
- *Skolornas upptagningsområden ses över med beaktande av närskoleprincip och trafiksäkerhet.*

6. STÖDFUNKTIONER

6.1 Köks- och städfunktionen

Kosthålls- och städenheten ansvarar för köks- och städfunktionen. Ett effektivt samarbete med enheternas personal behövs för att resurserna ska kunna användas på rätt sätt.

Att god och näringsriktig mat serveras i våra enheter bör betonas. Nivån på städningen av fastigheterna bidrar naturligtvis också mycket till att de personer som verkar i utrymmena ska trivas. Alla vuxna i enheterna bidrar till att miljön blir trygg och trivsamt.

- *Städ- och kökspersonalen bör också uppmärksammas på så sätt att de har en betydelse i fostrans- och undervisningsarbetet.*
- *Skolmåltiden utgör en central del av skolelevernas näringsintag under dagen. Både kvaliteten och trivselen i samband med skolmåltiden bör följas upp.*

6.2 Fastigheterna

Både fastigheterna och skötseln av dem handhas av tekniska avdelningen. De senaste åren har en omfattande utbyggnad av daghem- och daghemsplatser genomförts. Utbyggnaden följer den dagvårdsstrategi som uppgjordes för ett par år sedan. Kommunen fortsätter de närmaste åren att bygga flera daghem.

De flesta skolorna i Pedersöre har sanerats och tillbyggt under de senaste 20 åren. Tillgång till fina och ändamålsenliga fastigheter kan inte underskattas och de flesta skolor har relativt nya utrymmen till sitt förfogande. Den stora utmaningen är att se till att fastigheterna hålls i skick. Större anslag för fastighetsunderhåll de närmaste åren torde vara nödvändigt för att uppkomna olägenheter ska kunna åtgärdas.

- *Från dagvårds- och utbildningsavdelningen bör en noggrann uppföljning kontinuerligt göras så att utrymmena räcker till.*
- *Anslag för fastighetsunderhåll bör dimensioneras så att fastigheternas skick kan garanteras.*
- *Särskild vikt behöver läggas på att öka trivselen och säkerheten på enheternas uteområden.*
- *Effektivare samordning beträffande skötsel av idrottsanläggningar i anslutning till skolorna behövs.*

6.3 Skolskjutsar

Skolskjutsarna samordnas med förskolans skjutsar. Pedersöre kommun ordnar skjuts enligt 32 § lag om grundläggande utbildning till den närskola som eleven har anvisats. Det innebär att alla skolelever från Pedersöre i den grundläggande utbildningen med en skolväg längre än 5 km till sin närskola har rätt till skjuts.

Kommunen ordnar också skjuts till elevens närskola ifall skolvägen för eleverna från Pedersöre på åk. 1-3 är över 3 km. Ytterligare ordnar kommunen skjuts eller beviljar understöd för transport eller ledsagande till elevens närskola ifall vägen till denna skola är speciellt besvärlig, betungande eller farlig med beaktande av elevens ålder eller utveckling. Elever bosatta i andra kommuner skjutsas endast under förutsättning att kommunala avtal eller överenskommelser gällande detta finns.

Beslut om ordnande av skjutsning och beviljande av skjutsningsunderstöd samt ingående av avtal med trafikanterna görs av dagvårds- och utbildningsavdelningen på förslag av sektionerna.

6.4 Skjutsning av gymnasiestuderande

Pedersöre kommun kan i enlighet med kommunfullmäktiges beslut bevilja skolskjuts till Pedersöre gymnasium för studerande bosatta i Pedersöre vilka har en skolväg som överstiger 5 km under förutsättning att skjutsningen kan ordnas ändamålsenligt och ekonomiskt varvid kommunens trafikförhållanden, skjutsningen av skoleleverna i den grundläggande undervisningen och befintliga skjutsrutter beaktas. Den studerande eller studerandes vårdnadshavare svarar för en fastställd självriskandel.

"Vi kommer till dagis med bilar"
Pontus 6 år

- *Trafiksäkerheten bör kontinuerligt diskuteras med skolskjutstrafikanterna.*
- *Alla elever/studerande bör ha bilbälte på sig i taxibilarna.*
- *Normerna för antalet passagerare i taxibilarna bör ovillkorligen hållas och överfulla bussar ska inte tillåtas.*
- *Större bilar (minibussar och bussar) torde vara säkrare i samband med skolskjutsning.*
- *Väntetider för elever i samband med skolskjutsning bör så långt som möjligt undvikas. Ifall väntetid inte kan undvikas bör övervakning ordnas.*
- *Skriftliga avtal uppgörs med skolskjutstrafikanterna där både prisnivå och säkerhetsaspekter preciseras.*
- *I dagvårds- och utbildningsavdelningens tillämpningsdirektiv preciseras ytterligare de direktiv som gäller för skolskjutsarna.*

7. UTBILDNINGSPOLITIKENS MÅL

7.1 Småbarnsfostran

Småbarnsfostran inom kommunen har utvecklats mycket på senare år både platsmässigt och innehållsmässigt genom att planen för småbarnsfostran togs i bruk.

Det övergripande målet är att ge en god småbarnsfostran i barnets närmiljö. Varje enskilt barns behov ska tillgodoses och småbarnsfostran ska främja barnets utveckling och välbefinnande. Inom småbarnsfostran ska det finnas en pedagogiskt välutbildad personal som har en varm och engagerad kontakt till varje barn. Ett gott och öppet samarbete med föräldrarna är av stor vikt. Sedan 2009 är målsättningen att för varje barn uppgöra en individuell plan för småbarnsfostran. 2011 har 99 % av barnen en individuell plan. Målet med de individuella planerna är att verksamheten inom småbarnsfostran mera utgår från barnens individuella behov.

- *Småbarnsfostran utvecklas ständigt, nya arbetsmetoder och verksamhetsformer behövs för att kvaliteten inom småbarnsfostran ska hållas på en hög nivå. För närvarande finns ingen lek-parksverksamhet, klubbverksamhet eller öppet daghem i kommunal regi. En efterfrågan på "lättare" former finns och den nya lagen om småbarnsfostran som är på kommande ålägger också kommunerna att erbjuda dessa former av småbarnsfostran.*

Ett familjedagvårdscenter planeras till den nya enheten i Kållby och där kommer vi så småningom att starta upp lek-parks- och klubbverksamhet. Familjedagvårdarna kommer också att erbjudas möjlighet till samarbete i det nya familjedagvårdscentret. Där kan de dela in barnen i grupper enligt ålder och utvecklingsnivå och ha verksamhet som är anpassad för barnen. Liknande center ska om några år också finnas i andra delar av kommunen. Familjerna och således även barnen får allt mera svårigheter. Barn i behov av särskilt stöd ökar inom småbarnsfostran.

Julia 4 år har ritat sej och hennes kompisar i vilo-rummet

- *Ett av småbarnsfostrans viktigaste mål är att stöda föräldrarna i fostringsfrågor.*

Ett tidigt ingripande är mycket viktigt för då har problemen inte hunnit bli så stora. Personalen behöver få fortbildning i hur de tar upp svåra saker med föräldrarna och också en kunskap om hur de på bästa sätt kan hjälpa barnen. Nya arbetsmetoder så som smågruppsverksamhet och egenvårdarmodell är på kommande.

En hurudan småbarnsfostran ska vi erbjuda på alla enheter och hur mycket ska enheterna själva profilera sig? Småbarnsfostran har en relativt knapp personaltilldelning, dock inom lagens gränser. Som läget är idag finns det inte tid för fortbildning och utvecklingsarbete för personalen inom småbarnsfostran. Fortbildning som erbjuds inom fortbildningsprogrammet "Se barnet" sker i huvudsak på kvällstid. Personalen upplever att de har fullt upp med det dagliga arbetet och har inte tid för utvecklingsarbete som de väldigt gärna skulle ägna sig åt. Den nya lagen om småbarnsfostran som är på kommande föreslår en kvalitetshöjning av det pedagogiska arbetet på daghemmen. Förslaget som finns är att det på varje avdelning finns två personer med pedagogisk utbildning d.v.s. barnträdgårdslärare, pedagogiekandidater eller socionomer (yh). Våra samarbetskommuner har till stor del redan infört detta. I Pedersöre finns i detta nu endast en per avdelning med pedagogisk utbildning.

- *Mera arbetstid för föreståndaren att ägna sig åt utvecklingsarbete och handledning av personal skulle främja kvalitetsutvecklingen inom småbarnsfostran. Två personer med pedagogisk utbildning per avdelning höjer kvaliteten på verksamheten inom småbarnsfostran.*

7.2 Förskolan

Förskoleundervisning ges fyra timmar per dag åt barn året innan läroplikten inleds. Förskoleundervisningen bygger på förskolans läroplan, hemmets grund för fostran och de grundläggande värden som gäller i samhället. Förskoleundervisningen ska ge barnet byggstenar för att utveckla den egna verksamheten, tankeprocessen, uttrycksförmågan och känslorna. Förskoleundervisningen stöder barnets personlighetsutveckling i avsikt att bevara en sund självkänsla hos barnet.

- *Förskolans viktigaste uppgift är att stöda barnets sociala utveckling och lära barnen att fungera i grupp.*

Förskoleundervisningen och småbarnsfostran bildar en helhet, barnen får i kommunen förskoleundervisning och dagvård i samma enhet. Personalen sköter både förskoleundervisningen och dagvården därutöver.

- *Pedagogiska resurser borde riktas mera till förskolan, i detta nu tar dagvården en stor del av den pedagogiska resursen och förskoleundervisningen blir lidande.*

Många barnträdgårdslärare i förskolan är också föreståndare för enheten och deras arbetstid blir väldigt splittrad. Den här ändringen skulle innebära att barnträdgårdslärarna i förskolan skulle helhjärtat kunna satsa på en pedagogiskt kvalitativ förskoleundervisning. Föreståndarskapet för enheten skulle skötas av en annan person än barnträdgårdsläraren i förskolan. Utvecklingsarbetet blir idag lidande när arbetsfältet för föreståndarna är så brett. Om barnträdgårdsläraren i förskolan och föreståndaren för enheten inte är samma person skulle båda två kunna satsa mera på utveckling och kvalitet i verksamheten.

- *Samarbetet med den grundläggande utbildningen borde utvecklas så att lärarna inom den grundläggande utbildningen och barnträdgårdslärarna inom förskoleundervisningen jobbar mera gränsöverskridande.*
- *Regelbundna samarbetsmöten ordnas.*

7.3 Morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever

Morgon- och eftermiddagsverksamheten för skolelever har utvecklats mycket både plats- och kvalitetsmässigt på senare år. Alla elever på årskurs ett och två samt specialelever upp till 10 år som ansökt om en plats har beviljats plats. Kommunen erbjuder en mera omfattande verksamhet än vad lagen kräver. Det här är uppskattat av föräldrarna. Verksamheten söker ännu sin plats i organisationen. Det är dagvårdschefen som ansvarar för verksamheten och dagvårdsledarna är chefer för eftisledarna. Svårigheter finns med sam användning av utrymmen i skolorna och informationsgången från skolorna till eftisledarna.

- *Rektorn i skolan borde ansvara för den dagliga morgon- och eftermiddagsverksamheten. Verksamheten borde ses som en del av skoldagen.*
- *Dagvårdsledarna har det administrativa ansvaret för verksamheten.*

Skolgångsbiträdena jobbar till en del också i morgon- och eftermiddagsverksamheten. Det är bra för eleverna när samma personal tar hand om dem före och efter skoldagen. Svårigheten är att få arbetstiden att räcka till för hela dagen och att få planeringstid för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Positivt är att skolgångsbiträdena får heltidsanställningar.

- *Regelbundna samarbetsmöten mellan rektorn, lärarna för årskurs ett och två samt eftisledarna.*

Ett friktionsfritt samarbete mellan rektorn, lärarna och eftisledarna fås till stånd genom ökat samarbete. Eftisledarna borde närvara vid skolans personalmöten och rektorn, lärarna för årskurs ett och två samt eftisledarna borde samlas en par gånger per termin för att diskutera samsarbetsformer, användningen av utrymmen och annat aktuellt som behöver dryftas.

Verksamheten behöver ändamålsenliga utrymmen att verka i. Det har satsats en del på inventarier och utrustning på senare år men en ytterligare satsning krävs för att standarden på utrymmen uppnår en tillräckligt hög nivå.

7.4 Grundläggande utbildning

Vi vill att skolgemenskapen är trygg och präglas av respekt och vänlig atmosfär. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt elevernas möjligheter att påverka sitt eget arbete i skolan. Genom att eleverna blir delaktiga vill vi försäkra oss om att de växer till ansvarsfulla ungdomar och pedersörebor. I kommunen har vi uppmuntrat skolorna att delta i olika projekt. Vid uppgörande av skolans verksamhetsplan bör dock perioder planeras där man enbart koncentrerar sig på skolans undervisning och vardagliga sysslor. Även antalet projekt eller teman kan begränsas så att skolans personal gemensamt beslutar vilka satsningar som görs under läsåret. Även möjligheten till projekt- eller temafria år ska finnas.

- *I Pedersöre vill vi att eleverna ska få en mångsidig undervisning och utbildning. Skolan ska satsa på basundervisningen enligt de riktlinjer som läroplanen ger. Detta är skolans primära uppgift.*

Pedersöre kommun har aktivt deltagit i flera statliga projekt som eftersträvar att utveckla kvaliteten och jämlikheten inom den grundläggande utbildningen.

Kommunen har hört till de kommuner som varit med och utvecklat nya system för elev-

vård och specialundervisning. På detta sätt är vi väl rustade och förberedda för den nya lagstiftningen som trädde i kraft årsskiftet 2010-2011.

Kommunfullmäktige har tilldelat mera resurser för både elevvården och specialundervisningen. Kommunen har nu bl.a. tre studiehandledare på heltid (tidigare 2), två skolkuratorer (tidigare 1) och dessutom har skolorna nu tillgång till en skolpsykolog (i samarbetet med social- och hälsovårdsverket). En ökning av antalet timmar för specialundervisning har också inneburit att flera lärare med speciallärarbehörighet anställts. Det finns således en genuint positiv inställning till skola och utbildning i kommunen. Förhoppningsvis fortsätter även staten att stödja kommunerna i det fortsatta utvecklingsarbetet.

7.5 Kvalitetsutfästelse för den grundläggande utbildningen

Undervisnings- och kulturministeriet har utarbetat kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen. I samarbete med nejdens kommuner utarbetas nu konkreta utvärderingsmodeller för uppföljning av kvalitetskriterierna.

Kvalitetskriterierna gör det möjligt för kommunala beslutsfattare att på ett praktiskt plan utvärdera hur de beslut som omfattar skolväsendet i ett kort respektive långt perspektiv inverkar på skolornas verksamhet. Med hjälp av utvärderingskunskap som baserar sig på kvalitetskriterierna kan man i bästa fall identifiera missförhållanden som man har upptäckt inom ut-

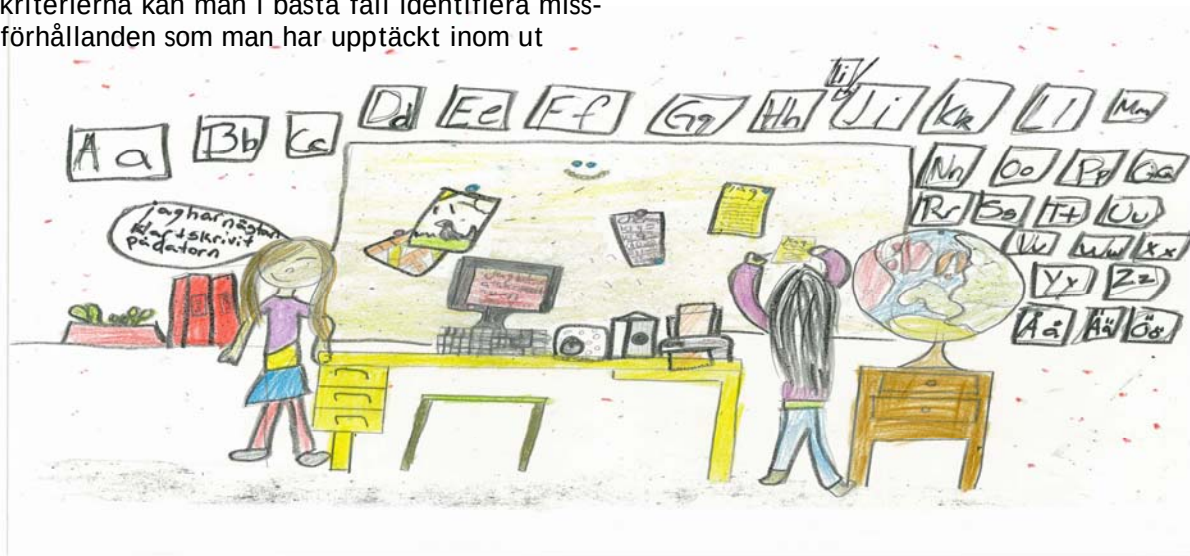
bildningen. Det blir då också möjligt att åtgärda missförhållandena när man på ett heltäckande plan på årlig nivå planerar kommunernas verksamhet och ekonomi. Kvalitetskriterierna gör det också möjligt att samarbeta på ett regionalt plan.

Kvalitetskorten är fyra till antalet och de avspeglar strukturerna inom följande områden:

- ledarskap
- personal
- ekonomiska resurser
- utvärdering

samt sex kvalitetskort, som påverkar den studerande:

- läroplanens verkställande
- undervisningen och undervisningsarrangemangen
- stödet för inläring, tillväxt och välbefinnande
- delaktighet och påverkan
- samarbetet mellan skolan och hemmet
- inlärningsmiljöns trygghet

Linn Backlund åk 4 har ritat en som skriver en berättelse på datorn

Nejdsamarbetet beträffande kvalitetskriterierna garanterar att vi kan erbjuda en likvärdig och högklassig utbildning i kommunerna.
I Pedersöre betonas speciellt följande:

- *Skolorna ska vara trygga studie- och arbetsmiljöer där både barn och vuxna trivs. Skolan har en särskild roll att främja en sund personlighetsutveckling och god självkänsla.*
- *Skolorna samarbetar med föräldrar och elever så att den positiva inställningen till skola och utbildning förstärks.*
- *I framtiden kommer goda kommunikationsfärdigheter att vara en nyckelfaktor till framgång. Alla aspekter av kommunikationsprocessen bör därför ingå i utbildningen.*
- *Skolorna fortsätter att satsa på "IKT-kunskap" och användande av datorn som hjälpmedel i skolarbetet. I kvalitetskriterierna för skolan bestäms hurudan utrustningsnivå ett klassrum ska ha.*
- *Samarbetet mellan skolväsendet och kultursektorn kan utvecklas betydligt. Biblioteksväsendet och skolorna har i dag ett kontinuerligt samarbete som bör utvecklas vidare. En fortsatt satsning på anskaffning barn- och ungdomslitteratur bör göras och en anskaffningsplan uppgöras som tas i beaktande i budgeten.*
- *En undersökning om samarbetet mellan hemmet och skolan genomförs vartannat år.*
- *Fortsättningsvis bör det vara så att skolan har det pedagogiska ansvaret medan föräldrarna är huvudansvariga för barnens fostran.*

Den viktigaste resursen för skolans verksamhet är timresursen. Vi strävar efter att få gruppstorlekar som är ändamålsenliga. Följande riktmärken används vid resursfördelningen.

- *Timresursfördelningen ska möjliggöra att gruppstorlekar över 25 elever ska kunna undvikas.*
- *I sammansatta klasser ska timresursfördelningen möjliggöra att gruppstorleken inte överstiger 20 elever.*

De enskilda skolornas direktioner ska bibehållas eftersom de fyller sin funktion både som intressebevakare och som den lokala skolans beslutsorgan. Sursik skola och Pedersöre gymnasium berör hela kommunen och dessa direktioner har sålunda ansvar för en klart större helhet än direktionen för en enskild skola.

- *Edsevö skola och Edsevön koulu har en gemensam tvåspråkig direktion.*

"Vi skrinnar" . Joanna 5 år.

- *Eleverna bör uppmuntras att använda standardsvenska i skolan. Betydelsen av ett bra språk och begreppsförståelse uppmärksammas i undervisningen.*

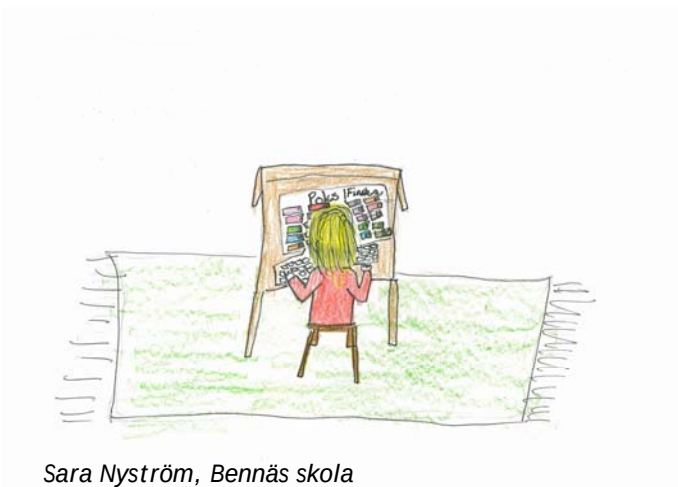
8. ANDRA STADIET I PEDERSÖRE

I Pedersöre har vi räknat med att i medeltal 40-50% av eleverna fortsätter i gymnasium. Pedersöre gymnasium ska vara ett gymnasium som kan konkurrera med andra skolor i nejden beträffande kvalitet och utbud av kurser.

Sammantaget försöker Pedersöre skolväsende göra allt för att hålla landsbygden levande bl.a. genom att satsa extra på gymnasiet.

De senaste åren har gymnasiebenägenheten i regionen minskat och så har även skett i Pedersöre kommun. På längre sikt är det inte bra för regionen om gymnasieutbildningen inte lockar. Ett närmare regionalt samarbete kring andra stadiets utbildning bör åstadkommas. Lagstiftningen påbjuder att samarbete ska ske på andra stadiets utbildning.

Gymnasierna har de senaste åren intensifierat sitt samarbete vilket bl.a. syns i att de gemensamma virtuella kursernas antal nu närmar sig 30 stycken.

Sara Nyström, Bennäs skola

- För att bryta trenden med en minskad gymnasiebenägenhet bör även diskussionerna återupptas om möjligheterna till en gemensam upprätthållare av gymnasieutbildningen i nejden eller en gemensam upprätthållare av andra stadiets utbildningar i regionen.
- Utgångspunkten är att ungdomarna även framledes ska ha tillgång till ett brett urval av utbildningsmöjligheter i närregionen.
- Även i fortsättningen bör gymnasieutbildning erbjudas i Pedersöre.
- I Pedersöre värnar vi även i fortsättningen om att närvårdarutbildningen kan utvecklas i ändamålsenliga utrymmen.
- De olika utbildningsenheterna får tydligare profileringar. I Pedersöre är det naturligt att samarbetet med Yrkesakademin fördjupas.
- För att kunna hantera studerande som har specifika inlärningsproblem bör även specialundervisning erbjudas i gymnasiet.
- Gymnasiets viktigaste uppgift är fortsättningsvis att ge en god grund för fortsatta studier.
- Gymnasiets undervisning anpassas till den examensreform som är på kommande 2014. Den digitala undervisningsmiljön blir en förutsättning för gymnasiestudierna. Alla studerande ska ha tillgång till egen dator eller motsvarande läsplatta.
- Alla lärare har tillgång till dator eller motsvarande läsplatta.
- Resursen bör hållas så att gruppstorleken inte överstiger 25 studerande.

9. ELEVVÅRD, SPECIALUNDERVISNING OCH INVANDRARUNDERVISNING

I alla skolor finns en elevvårdsgrupp som består av rektor och/eller biträdande rektor, speciallärare, skolhälsovårdare, skolkurator, skolpsykolog och studiehandledare (åk 7-9 och gymnasiet). I elevvårdsgruppen kan också ingå berörd klasslärare/klassföreståndare/ grupphandledare samt elevkårens handledande lärare (gymnasiet). Elevvårdsgrupperna sammanträder regelbundet och ärenden gällande specialundervisning, elevvård samt andra stödformer behandlas och besluten protokollförs. Elevvårdsmöten ger ett tillfälle att ta upp oro kring en elev och fundera kring olika stödarrangemang, besluta om arbetsfördelning och göra uppföljning av ärenden. Både lärare och föräldrar kan ta initiativ till att ta upp ett ärende i skolans elevvårdsgrupp. Ett gott samarbete mellan hem och skola är en grundförutsättning för en fungerande elevvård. Ny lagstiftning gäller beträffande specialundervisningen från 1.1.2011. I kommunen tar vi i bruk en ny läroplan för specialundervisning och elevvård från 1.8.2011. Förändringarna är omfattande och kräver att alla personalgrupper som berörs kan förändra sina arbetssätt. Kraven på dokumentation och sektorsövergripande samarbete skärps.

Dövundervisningen i Ytteresse marknadsförs och utvecklas vidare. Teckenspråksundervisning kan förnärvarande ges av tre lärare i kommunen. Distansundervisning i teckenspråk kan även erbjudas åt kommuner i Svenskfinland. Svårigheter med finansieringen av verksamheten har dock uppkommit då möjligheterna för kommunen att få behovsprövat statsbidrag upphört.

"Vi skrinna" Emma, Bennäs skola

- Målsättningen för elevvården är att förebygga problem i skolmiljön, att skapa förutsättningar för elevernas sociala, psykiska och fysiska tillväxt i en positiv riktning, samt att stödja skolans uppfostrings- och utvecklingsarbete.
- En helhetssyn från dagvård och grundläggande utbildning till gymnasium är avgörande för studieframgången samtidigt som samarbetet mellan speciallärarna och specialbarntärdagarslärarna är avgörande för kontinuiteten.
- Specialundervisningen bör ses som en gemensam resurspool för hela kommunen. Resurseringen måste utgå från behovet under läsåret.
- De specialklasser som byggts upp i kommunen bibehålls och utvecklas.
- Majoriteten av specialundervisningen sker i elevens närskola. I Pedersöre menar vi med detta att eleverna ska få stöd i sin egen skola så långt som det är möjligt. Möjlighet att gå i specialskolorna ska naturligtvis finnas kvar därför att det behövs alternativ till det stöd som närskolan kan erbjuda.
- Kommunen strävar efter att er-hålla specialstatus från kultur- och undervisningsministeriet för upprätthållande av dövundervisningen.

Kommunen har en egen läroplan för den förberedande undervisningen av invandrare och flyktingar. Kommunen har även utarbetat en handlingsplan för mottagande av invandrare till skolorna. Utgångspunkten är att den förberedande undervisningen ska ordnas flexibelt och i nära anslutning till närskolan där eleven bor. Den förberedande undervisningen utgör grunden för en positiv och lyckad integrering i närsamhället.

- *Lämpliga bostäder bör reserveras för den fortsatta flyktingmottagningen. Detta behövs för att servicen för både barn och vuxna ska kunna ordnas ändamålsenligt.*
- *Barn och elever med annat modersmål ska få möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera både på undervisningsspråket och sitt eget modersmål.*

- *På varje arbetsplats bör samarbets- och trivsselfrågor ges högsta prioritet.*
- *Ökat samarbete mellan lärarna, arbetsrotation uppmuntras.*
- *Stödfunktioner för personalen utvecklas (arbetshandledning).*
- *System för motivation av personalen utvecklas (med fokus på personalens välbefinnande och motivation).*
- *Alla aktiviteter på arbetsplatsen, även utom arbetstid vilka stöder sammanhållningen bör uppmuntras.*
- *Inom varje enhet hålls åtminstone en personalbefrämjande tillställning varje verksamhetsår.*
- *Gemensam fortbildning för lärarna i nejden utökas.*

10. PERSONALPOLITIK

Inom dagvårds- och utbildningsavdelningen följs det personalpolitiska programmet som finns i kommunen. Utbildningsväsendets positiva roll för den allmänna kommunala utvecklingen är betydande. Insikterna om detta faktum utgör en viktig och naturlig del av den fortlöpande verksamheten inom hela sektorn.

Inom 10 år kommer många i personalen att ha uppnått pensionsålder. Detta ställer stora krav på personalrekrytering och planeringen av denna. Dagvårds- och utbildningsavdelningen strävar efter att minska antalet visstidsanställda. I samband med budgetbehandlingen och uppgörandet av personalprogrammet görs en plan upp för vilka befattningar och tjänster som detta gäller.

Enheternas arbetsklimat och arbetssituation bör kontinuerligt följas upp. Följande tyngdpunktsområden betonas!

10.1 Kompetensutveckling

En viktig del i förverkligandet av personalpolitiken utgör enheternas rektorer och föreståndare och övriga personer i ledande ställning inom dagvårds- och utbildningsavdelningen. En betydande faktor i god personalpolitik utgör fortbildningen av hela personalen.

- *Samtliga personalgrupper ska erbjudas möjlighet till kontinuerlig fortbildning. I samråd med personalen och facket utreds fortbildningsbehovet.*
- *Varje heltidsanställd personal ska ha utarbetat en personlig fortbildnings- och utvecklingsplan. Utbildningsplanerna följs upp och utvärderas vartannat år. Skilda blanketter finns för detta ändamål.*

11. DET FRIA BILDNING SAR BETET I PEDERSÖRE KOMMUN

11.1 Allmänt

Det fria bildningsarbetet i Pedersöre utförs av Pedersöre medborgarinstitut som upprätthålls av Pedersöre kommun. Därutöver är Pedersöre kommun delägare i den samkommun som upprätthåller Kronoby folkhögskola.

11.2 Förändringar i omvärlden

De allmänna förändringar som nämns i kap. 2 (globalisering, Internet, snabba förändringar, invandring) påverkar även det fria bildningsarbetet och det är angeläget att kunna svara mot de behov som uppstår p.g.a. samhällseliga förändringar. Även om befolkningsstrukturen kommer att förändras, och trots den höga andelen barn och unga i Pedersöre kommer andelen seniorer att öka.

Hittills har institutens statliga finansiering till största delen baserats på antalet undervisningstimmor för vart och ett institut. Under flera år har olika alternativa finansieringsmodeller diskuterats, och det föreligger idag inte ännu något beslut om hur den statliga basfinansieringen i framtiden kommer att utformas. Under år 2012 kommer medborgarinstitutens upprätthållartillstånd att gås igenom och förnyas.

Det fria bildningsarbetet fick den 1 januari 2010 en ny lag 1765/2009. Enligt den nya lagen är syftet och målen med verksamheten följande: "Det fria bildningsarbetet syftar till att utifrån principen om livslångt lärande anordna utbildning som stöder sammanhållningen och jämlikheten i samhället samt ett aktivt medborgarskap. Målet för undervisningen inom det fria bildningsarbetet är att främja individers mång-

sidiga utveckling, välmående och välfärd och att främja demokrati, pluralism, hållbar utveckling, kulturell mångfald och internationalism. Det fria bildningsarbetet kännetecknas av studier efter eget val, samhörighet och delaktighet".

Vid jämförelse med den tidigare lagen från 1998 kan konstateras att som nya mål för det fria bildningsarbetet ställs nu: utbildning som stöder sammanhållningen i samhället, välmående och välfärd, hållbar utveckling, kulturell mångfald och internationalism. Den nya lagen ålägger också läroanstalter som ordnar fritt bildningsarbete att samarbeta "med andra läroanstalter för fritt bildningsarbete inom samma region, riksomfattande läroanstalter för fritt bildningsarbete, anordnare av utbildning och högskolor".

Delvis som ett resultat av diskussioner i samband med kommun- och strukturreformen genomfördes under år 2009 en utredning om ökat samarbete eller en samgång mellan arbetar- och medborgarinstituten i Pedersöre, Nykarleby, Jakobstad och Kronoby. När utredningen presenterades blev det klart att det i nejden inte finns politisk vilja att slå ihop instituten till ett regioninstitut, då s.g.s. varje kommun i nejden vill behålla sitt institut som en självständig enhet. Ett utökat samarbete kan dock ge fördelar för alla parter.

Under år 2010 utkom "FRISBI-utredningen. En analys av framtida utmaningar och nya strukturer inom det fria bildningsarbetet i Svenskfinland" som var gjord av Kjell Herberts. Han konstaterade att instituten i Österbotten inte hotas av en finskspråkig majoritet på samma sätt som i södra Finland, utan att utmaningen här närmast ligger i att tillgodose den finskspråkiga minoritetens behov.

11.3. Utgångspunkter

Som konstaterades i kapitel 3 är Pedersöre en typisk österbottnisk landskommun med svenska som starkt majoritetsspråk. Pedersöreidentiteten är uppbyggd kring familjen och närsamhället/byn. Närhet till service och trygghet är trumfkort. I Pedersöre är decentraliseringsprincipen förhärskande. Att det förekommer någon form av kursverksamhet i alla byar ses fortsättningsvis som viktigt, även om en del av kurserna behöver större upptagningsområden och därför placeras centralt i kommunen.

- *Medborgarinstitutets verksamhet finns nära medborgarna och förverkligas genom småskalig verksamhet.*
- *Pedersöre medborgarinstitut skall även i fortsättningen fungera som ett självständigt institut, för att lyhört kunna möta lokala behov av utbildning, höja trivseln och möjligheten till meningsfull fritid bland kommuninvånarna och stärka Pedersöreidentiteten.*
- *Pedersöre medborgarinstitut skall samarbeta såväl med samarbetspartners inom den egna kommunen som med andra institut och läroinrättningar i regionen, för maximalt användande av tillgängliga resurser.*

11.4 Språkdeklaration

En utmaning för det fria bildningsarbetet i Pedersöre är att tillgodose den finskspråkiga minoritetens samt den invandrade befolkningens behov. De finskspråkiga och de invandrade är geografiskt utspridda i hela kommunen. De är dessutom av olika åldrar och har olika intressen. Det har visat sig svårt att få tillräckligt underlag

för finskspråkiga kurser. En undersökning som gjordes inom ramen för institutets projekt "Alla Med – Kaikki Mukaan" visade att de finskspråkiga i någon mån går på kurser vid Pietarsaaren Suomenkielinen Työväenopisto, men att de deltar i utbildning inom fritt bildningsarbete i lägre grad än den övriga befolkningen.

Pedersöre medborgarinstitut är idag enligt sitt upprätthållartillstånd från 1981 ett svenskspråkigt institut. Eftersom kommunen år 1981 var en svenskspråkig kommun var det då naturligt att även medborgarinstitutet blev enspråkigt svenskt. Sedan 1983 är Pedersöre kommun en tvåspråkig kommun och när upprätthållartillstånden skall förnyas år 2012 är det naturligt att gå in för ett tvåspråkigt institut.

- *Pedersöre medborgarinstitut skall sträva till att i mån av möjlighet jämlikt tillgodose alla befolkningsgruppers behov av fri bildning.*
- *Pedersöre medborgarinstitut strävar efter att utveckla speciellt den finskspråkiga verksamheten, även i samarbete med det finskspråkiga arbetarinstitutet i Jakobstad, som redan i dag de facto betjänar en del av Pedersöres finskspråkiga befolkning.*
- *För att befrämja integreringen av kommunens invandrare skall Pedersöre medborgarinstitut erbjuda språkkurser i svenska och finska. Vid behov skall även annan integrationsbefrämjande utbildning ordnas.*
- *För kurser som riktar sig till språkminoriteter gäller lägre krav på gruppstorlekar än för övriga kurser. Kulturnämnden fastställer gränserna.*

11.5. Utrymmen för kursverksamhet

Då ett decentraliserat skolnät är utmärkande för Pedersöre kommuns skolväsende har medborgarinstitutet god tillgång till kurslokaler i de flesta byar. Då skolnätet krymper minskar även medborgarinstitutets tillgång på förmånliga kurslokaler. Förutom i kommunens skolor ordnar medborgarinstitutet kurser i byagårdar, samlingshus, ungdomsföreningshus, marthagårdar och i någon mån även hos privata hyresvärdar. Detta har lett till ett fruktbart samarbete med kommunens föreningar.

I dagsläget har medborgarinstitutet inga egna verksamhetsutrymmen utöver de administrativa. För kursverksamheten är medborgarinstitutet hänvisat till upphyrda utrymmen. Detta begränsar i en betydande grad verksamheten, då det nästan alltid föreligger ett krav att kursdeltagarnas alster skall städas undan mellan kurs-tillfällena. Särskilt stor brist upplevs när det gäller s.k. grova utrymmen, som skulle ge möjlighet till olika slag av kurser för större slöjdarbeten o.d. Samarbetet med kommunens skolor och föreningar vad gäller undervisningsutrymmen har sin givna plats även i fortsättningen. För att kunna utveckla kursverksamheten behöver dock institutet även egna permanenta kursutrymmen, i första hand i samband med tillbyggnaden av huvudbiblioteket, i andra hand på någon annan plats i kommunen. Detta skulle på sikt gagna även de mera perifera delarna av kommunen genom att de nya verksamhetsformer som möjliggörs i de egna utrymmena sedan kunde spridas i kommunen.

 Pedersöre medborgarinstitut strävar efter att få egna utrymmen för kursverksamheten någonstans i kommunen.

11.6. Stödfunktioner

11.6.1. Fastigheter

Kommunikationen med skolornas och fastigheternas personal är viktig för att kursverksamheten skall fungera friktionsfritt. En klar och tydlig informationsordning gällande bokningar och

ändringar i dem är en väsentlig förutsättning för en kvalitativ kursverksamhet.

11.6.2 Kanslifunktionen

Kansliet betjänar såväl institutets kursdeltagare som institutets timlärare. Då verksamheten är såväl omfattande (ca 400 kurser/år, ca 6.000 kursdeltagare) som geografiskt utspridd över hela kommunen är administrationen av informationsflödet mellan lärare, kursdeltagare och kursplatser en väsentlig del av institutets verksamhet. Marknadsföringen av verksamheten blir också allt viktigare. För att sköta dessa uppgifter bör kanslipersonalen få såväl ändamålsenliga resurser och verktyg som adekvat fortbildning.

11.7 Personalpolitik

Gällande den fast anställda personalen följes det personalpolitiska programmet för Pedersöre kommun, som fastställdes av kommunfullmäktige den 13.2.2006.

När det gäller det stora antalet timlärare (ca 180/läsår) ligger det en stor utmaning i att stärka samhörigheten och vi-andan. De flesta av timlärarna utför sin uppgift på medborgarinstitutet vid sidan av ett annat arbete, och har sällan någon naturlig träffpunkt med de andra lärarna. Då institutet aldrig kan garantera att en kurs kommer att få tillräckligt med deltagarunderlag för att starta betyder detta att timlärarna ofta känner sig ganska löst knutna till institutet.

Så gott som alla timlärare har tillräcklig sakkunskap för sitt ämne, då detta är en nödvändig förutsättning för att kurserna skall locka deltagare och behålla dem på kursen. Den pedagogiska behörigheten saknas dock av en stor del av timlärarna. Att kunna erbjuda fortbildning och motivera timlärarna att delta i den är viktig för att utveckla kvaliteten i den undervisning som bedrivs inom institutet.

Det finns all orsak att ha en medveten strävan till att stärka timlärarnas samhörighet med varandra och med institutet.

- *Pedersöre medborgarinstitut strävar efter att ha behöriga lärare som är sakkunniga på sitt område.*
- *Såväl timlärarna som den fast anställda personalen skall ges möjlighet att stärka och utveckla sin yrkeskompetens genom att delta i fortbildning.*
- *Med den fast anställda personalen hålls regelbundna utvecklingssamtal.*
- *Varje läsår skall 1 – 2 gemensamma tillfällen ordnas för timlärare och fast anställd personal, med syfte att stärka samhörigheten.*
- *Minst vart tredje år skall det göras en utvärdering av timlärarnas trivsel med medborgarinstitutet som arbetsplats.*

11.8 Utbildningens mål

11.8.1 Utbildningens volym

Under åren efter medborgarinstitutets grundande var det årliga timantalet för institutets kursverksamhet dryga 5.000 timmar. Volymen på verksamheten ökade under 1980- och 1990-talet för att efter en markant ökning i början på 2000-talet nu ha stabiliserat sig på omkring 7500 undervisningstimmar. Ett högt antal undervisningstimmar innebär att institutet kan erbjuda ett omfattande kursutbud åt kommuninvånarna vilket är angeläget i sig. Då dessutom statsbidraget baserar sig på antalet undervisningstimmar har det setts som särskilt angeläget att upprätthålla ett så högt antal undervisningstimmar som möjligt. Med befintliga resurser är det dock inte möjligt att öka timantalet särskilt mycket, och inte heller befolkningsunderlaget medger någon större ökning. I dagsläget deltar ca 30 % av kommuninvånarna i medborgarinstitutets verksamhet, av dessa är ca 70 % kvinnor. Deltagarstatistik enligt ålder visar att deltagande i MI-kurser är lägst i ålder 15 – 30 år. De befolkningsgrupper som är underrepresenterade är alltså män, ungdomar i ål-

dern 15 – 30 år och finskspråkiga. Inte heller funktionshindrade eller invandrare deltar i verksamheten i samma grad som den övriga befolkningen. Det är inget självändamål att så många som möjligt skall delta i MI-kurser, men det måste anses som angeläget att kunna erbjuda kurser åt alla befolkningsgrupper.

- *Antalet undervisningstimmar hålls på nuvarande nivå, ca 7.500 timmar per år. För att en höjning av detta timantal skall bli aktuell behövs antingen extern finansiering eller en ökning av de kommunala budgetanslagen.*

11.8.2 Målgrupper

Målgrupp för medborgarinstitutets kursverksamhet utgörs av alla befolkningsgrupper i kommunen. Närliggande kommuners invånare är inte någon direkt målgrupp, men utgör ett välkommet tillskott till deltagarunderlaget. Då andelen barn och unga är stor i Pedersöre riktar sig en betydande del av undervisningen till den gruppen. Även den växande gruppen seniorer beaktas i kursutbudet.

- *Medborgarinstitutet strävar till att ordna kursverksamhet för alla befolkningsgrupper på jämlika grunder.*
- *Kurser riktade till underrepresenterade grupper och kurser i de perifera byarna kan hållas med ett deltagarantal som underskrider den normala fastställda gränsen. Kulturnämnden fastställer gränserna.*
- *Kursavgifterna skall hållas på en skälig nivå, så att de inte utgör hinder för deltagande i kursverksamheten för kommuninvånarna.*

11.8.3 Utbildningens inriktning

Medborgarinstitutets utbildning skall enligt lagen grunda sig på lokala och regionala bildningsbehov, och erbjuda invånarna möjligheter till studier efter eget val. I praktiken kommer även faktorer som tillgången på lärare och lämpliga utrymmen att inverka på inriktningen av kursverksamheten i hög grad. De enskilda instituten är således relativt fria att bestämma inriktningen på sitt kursutbud, och detta är väl själva kärnan i "fri bildning". Detta har också lett till att institutens verksamhetsprofil sinsemellan skiljer sig väldigt mycket.

I Pedersöre har fördelningen mellan olika ämnesområden under det senaste decenniet i stort sett ut på följande sätt: Ca 25 % musikkurser, ca 25 % gymnastikkurser, ca 25 % praktiska kurser och de resterande 25 % har fördelat sig på övriga ämnen såsom språk, data, konstämnen, djur och natur, skönhet och hälsa, hembygdsforskning, föreläsningar m.m..

Staten påverkar inriktningen av kursverksamheten genom att dela ut olika former extra understöd för olika slag av verksamhet. Under de senaste åren har medborgarinstituten kunnat få extra understöd för verksamhet med målen: a) informationssamhällsfärdigheter b) välfärd och hälsa c) kulturell mångfald och d) hållbar utveckling. Institutet kan även söka om studiesedelmedel för att ordna kurser till rabatterat pris, eller helt subventionerat pris, för grupper som man tänker att kan hindras delta i kursverksamheten pga avgiftens storlek: invandrare, arbetslösa, seniorer, pensionärer, personer med dålig skolunderbyggnad och personer med inlärningssvårigheter.

Lagen om ändring av lagen om fritt bildningsarbete 1765/2009, 1 § anger ramarna för medborgarinstitutets bildningsuppgift (se sid. 17). Förutom de målsättningar som stadgas i lagen har man på medborgarinstitutet sett bevarande av kulturarvet som en viktig uppgift. När det gäller kursverksamhet som riktar sig till barn och unga kan speciellt nämnas att inom Pedersöre medborgarinstitut ordnas grundundervisning i konst, nutidsdans sedan 1993 och sedan hösten 2010 även grundundervisning i teaterkonst.

Pedersöre medborgarinstitut har även ända sedan 1980-talet ordnat personalutbildning, och

då kallat sig PUC, PersonalUtbildningsCentralen. PUC har strävat efter att möta fortbildningsbehov inom den kommunala sektorn, men även riktat sig till privata företag och varit öppen för människor som av privata skäl velat stärka sin yrkeskompetens på något område. Nuförtiden finns det många aktörer inom detta område, men det är ändå viktigt att bibehålla PUC som en möjlighet att snabbt svara på lokala utbildningsbehov som uppstår inom kommunen eller i regionen. Avsikten är att kurser inom PUC skall vara självfinansierande.

- *Förutom kurser med de målsättningar som stadgas i lagen (d.v.s. individers mångsidiga utveckling, välmående och välfärd samt kurser som befrämjar demokrati, pluralism, hållbar utveckling kulturell mångfald och internationalism) prioriteras i Pedersöre även kurser som syftar till bevarande av kulturarvet.*
- *För att svara mot den moderna människans krav på flexibilitet, gällande såväl tidsanvändning som kursutbud, strävar institutet till att utveckla flerforms- och distansundervisning.*
- *När det gäller kursverksamhet för barn och unga prioriteras kurser inom konstnärliga ämnen samt verksamhet som stöder barns hälsa och personliga utveckling.*
- *Grundundervisningen i konst kan i framtiden utökas så att den omfattar även andra konstformer.*
- *Pedersöre medborgarinstitut skall även i fortsättningen inom ramen för PUC ordna personalutbildning då behov därav föreligger.*

11.8.4 Kvalitet

Medborgarinstitutet har under flera år arbetat med att utveckla verksamheten och kvaliteten genom olika utvecklings- och kvalitetsprojekt. För detta ändamål kan instituten söka om understöd från Utbildningsstyrelsen.

Landets grundskolväsende har skapat regionala nätverk för att implementera de kvalitetskriterier som infördes av Undervisnings- och Kulturmärket år 2009. Bildningsforum följer nu denna modell och kommer hösten 2011 inom ramen för sitt tre-åriga projekt "Regionala koordinators för fria bildningen" att anställa koordinators i fem regioner i Svenskfinland. Bland koordinators uppgifter nämns a) att stöda läroanstalterna med att bygga upp ett enhetligt system för kvalitetsarbete och utvärdering, b) att koordinera och utveckla utbud av öppen universitetsundervisning i samarbete med läroanstalterna, högskolorna och universiteten samt c) omvärldsanalys.

Pedersöre medborgarinstitut blir som medlem i FAMI (Förbundet för arbetar- och medborgarinstitut i Svenskfinland) delaktig i Bildningsforums projekt med regionala koordinators.

Faktorer som inverkar på kvaliteten i kursverksamheten, och som bör prioriteras i Pedersöre medborgarinstitut är följande:

- Medborgarinstitutet strävar till att ha ändamålsenliga **utrymmen** med sådan **utrustning** som behövs för att bedriva kvalitativ verksamhet.
- Medborgarinstitut strävar till att ha **sakkunniga och behöriga lärare**. Såväl de fast anställda lärarna som timlärarna skall erbjudas fortbildning.
- **Marknadsföringen** av kursverksamheten bör utvecklas så att den når så stor del av kommuninvånarna som möjligt. Marknadsföringen bör vara tidsenlig och ha hög kvalitet.
- Medborgarinstitutet deltar i Bildningsforums projekt "Regionala koordinators för den fria bildningen" och får därigenom stöd för sitt **utvecklings- och kvalitetsarbete, sitt utvärderingssystem och sin omvärldsanalys**.

